

7. Hírlevél

„Bizonyos dolgokat helyénvaló rossznak nevezni.”

Kedves barátaink!

„A jó és rossz nem más, mint egy társadalmi kreáció!”, érvel az éjszakába nyúló társalgás során egy fiatal ember, mígnem észreveszi, hogy pénztárcáját ellopták tőle. „Ezt nem tehetik meg velem!”, kiált fel a károsult fiatal ember, mikor bankkártyáját zároltatnia és új jogosítványt kell igényelnie. A tolvaj erre felelhetné, hogy „De igen, miért ne? Az én véleményem eltérő, hiszen a te kézpénzedre nekem bizony sokkal nagyobb szükségem van!”

Egy erkölcsi alapelv elismerésével senkitől sem követelünk sokat. Épp ellenkezőleg, mindenki javát ez szolgálja, hiszen csak az abszolút nyújthat igazi védelmet. Ha az egyéni jogokat feltételekhez kötnénk, nyilván a feltételt értelmező személy véleményét tükröznék. És ez mindenképp túl szubjektív. Andreas Kinneging holland jogfilozófus májusi hírlevelünkben megírja, milyen következményei lehetnek a jó és rossz objektív értelmezésének.

Az Ön „Európa Krisztusért!” csapata

UI: Ne felejtsek minden nap délben a Miatyánkot imádkozni a keresztény Európa érdekében! Hiszen ha nem lenne nekünk mennyei Atyánk, minden megengedett lenne.

- * -

Helyénvaló egyes dolgokat rossznak nevezni?

Andreas Kinneging

Létezik morális értelemben vett jó és rossz? E kérdés sürgetőbb, mint valaha, hiszen az ezzel kapcsolatos kavargás sosem látott méreteket ölt. Egyre több ember vallja, hogy a jó és rossz pusztán szubjektív észlelés függvényei. Szemükben az, és csakis az lehet jó és rossz, amit egy egyén, egy csoport illetve egy társadalom az adott pillanatban annak tart. Amikor az egyén, a csoport illetve a társadalom „jó és rosszról” alkotott véleménye megváltozik, akkor bizony a „jó és rossz” jelentése is megváltozik, hiszen a fentiek véleményén kívül nincs más hivatkozási pont.

Természetesen igaz, hogy az egyes emberek véleményei eltérőek lehetnek, mivel az ember különleges képességei közé tartozik az ellentmondás is. Mégis léteznek dolgok, melyeket nem helyes szubjektívan értelmezni. Hat éves gyerekek társaságában például eltérő válaszokat kapnánk arra a kérdésre, hogy mennyi kettő meg kettő. De senki sem mondaná, hogy az összeg *szubjektív* szemlélet kérdése. Csak egy helyes válasz adható a kérdésre: négy. A válasz helyessége a válaszadók számától sem tehető függővé. A válasz akkor is helyes, ha a kérdést helyesen megválaszoló diákok kisebbségben vannak is csoportjukban. Akkor is helyes a válasz, ha csak egy diák, netán egy sem tudta helyesen megválaszolni a kérdést.

Hasonlókat mondhatunk a morális jó és rossz kérdéséről is. Egyes cselekedetekről nyilvánvaló, hogy sem nekem, sem másnak, sem a társadalom egészének nem válhat hasznára. Más dolgok, például a szeretet és őszinteség kinyilvánítása, mindenki javát szolgálja. Hogyan tudjuk ezt megállapítani? Több forrás létezik: többek között a Tíz parancsolat és annak krisztusi jelentése. De bizonyára saját tapasztalataink is alátámasztják, mert Pál apostol a Rómaiakhoz írt levelében is megírta: „a szívükbe van vésve”. Amennyiben a szívünkbe írt törvényeket még nem temettük túl mélyre, a helyes válaszok onnan is kiolvashatóak. A pszichológia és a szociológia tudománya is alátámasztotta, hogy az egyéni és társadalmi *fejlődés* során *szükség* van e törvényekre.

Társadalmunk működésképtelen lenne, ha nem büntetné a gyilkosságot vagy a lopást. Az emberek nem lehetnének boldogok, ha a házasság, vallás vagy az oktatás tilos lenne. A gyermekek nem fejlődhetnének egészségesen, ha nem kapnának szeretetet és figyelmet. A vállalkozások nem lehetnének hosszútávon sikeresek pontosság, kollegialitás és őszinteség nélkül. A jó és a rossz ismerete olyan, mint az élet és az együttélés használati útmutatója. Jóllehet, különböző álláspontok létezhetnek arról, mi tekinthető jónak illetve rossznak, ám mindez semmit nem változtat annak valós jelentésén. Lehetséges, hogy a különböző felfogások között csak egy helyes létezik. Vagy épp egy sem. Az is lehetséges, hogy vannak vélemények, melyek egész közel járnak a valósághoz. Miképp a mi példánkban is azon gyerekek, akik hárommal, vagy négygel válaszoltak, közelebb jártak az igazsághoz, mind akik tizet, vagy tizenhetet mondtak.

Az államnak is ki kellene állnia azon elvek mellett, melyek objektívan jónak ill. rossznak tekinthetők. Az emberi jogok katalógizálásával ezt részben meg is tették. Óriási jelentőségük van, még ha kifogásolható is, hogy túl sok önkényes dolgot is emberi joggá kiáltottak ki. Egy ország jogrendszerének kötelessége elismerni az ártatlan emberi élet (beleértve a meg nem született élet) kiontásának tilalmát. Nem szabad elfelejteni, hogy rossz törvények sem tehetik a rosszat helyessé!

Az emberiség ezen használati útmutatását ugyanúgy fel kell fedeznünk, mint a matematikai egyenleteket. És ha egyszer felfedezték, akkor emlékezetben kell tartani, és tovább kell adni a következő generációk részére. Minden eltűnt civilizáció felismerte a világ erkölcsstanának egy-egy részletét. Különböző civilizációk „jó és rossz” felfogása sok közös pontot mutatott. Azonban a jó és rossz kérdéskör legmélyebb és legalaposabb feltárását a kereszténységnek köszönhetjük, mely a görög filozófia és zsidó hitvilág gondolait is felöleli. Jobb lenne, ha ezeket nem felednénk és megőriznénk a következő generációk számára.

Prof. Dr. Andreas Kinneking a holland leideni egyetem jogi tanszékének jogfilozófia professzora. Egyik főbb érdeklődési köre a Platónról Dietrich von Hildebrandig terjedő humanista, keresztény erkölcs- jog- és politika filozófiai hagyomány. Legutóbbi könyvének címe: A Jó és Rossz Földrajza ('Geographie van Goed en Kwaad', 2005)